

Politični pregled.

V naši državi.

Parlament. Volitev predsedstva. V svoji seji dne 20. okt. je narodna skupščina izvolila znova predsedstvo, ki je pa isto kakor poprej. Predsednik je Ljuba Jovanović, podpredsednika Bačić in Ranković. Vsi radikalni.

Opozicionalen blok. Veliko so pisali o skupnem nastopu vseh opozicionálnih strank. Nekateri so upali, da bi v tem slučaju ušli radikalom celo Turki. Ostalo pa bo kakor doslej, da bodo pač skupno nastopile opozicione stranke od slučaja do slučaja.

Geza Šiftar. O poslancu Šiftarju, ki je bil izvoljen v Prekmurju na programu naše stranke so pretekli teden zagnali nasprotni listi krik, da je šel k radikalom. Toda Geza Šiftar je tepe v Belgradu med našimi in se smeje radikalom, ki so mislili, da se ga bo dalo kar meni nič tebi nič — kupiti. Posebno blamažo so doživeli »Jurtranje Novosti«, ki so prinesle cel njegov oglas volivcem.

Nič ne dosežejo — samo plače duhovnikom. Naši poslanci stoje v ostri opoziciji, zato je razumljivo, da vlada našim ne gre na roko. Pa ti pride ves svobodni tabor od mladih in starih liberalcev ter samostojnih kmetov do neodvisnih ter Bernotovih in Korunovih socialistov in poje: za nič so, nič ne dosežejo. Oni pa, ki so še brilnejši pa dodajajo »samo za farje skrbe«, tem so plače zvišali. Računajo seveda na to, da se zmeraj dobi kaka ovčica, ki vse verjame, kar je proti klerikalcem. Nič jih ne ženira, da je tisto povišanje »že od 1. avgusta 1922, ko ni bilo še njihovega poraza 18. marca«. Ne vprašajo se, ali je to sploh kako povišanje, če dobi duhovnik sedaj — celih 12 Din. na dan od države. In še teh ne plačajo vsem. Mi vemo, da bo naše ljudstvo znalo vzdržati svoje duhovnike, če treba, tudi brez države, vidi se pa, kako je nekaterim nad vse druge interese — boj proti Cerkvi.

Primerjajte. Za vojno in mornarico je v novem proračunu določenih 2.039.001.416 Din., in za prosveto 542.647.307 Din., torej štirikrat manj.

Gläubiger Zentrale in srbski diplomat. Nekdo primerja naše diplomate, ki so seveda vsi Srbi, z angleškimi in prihaja do zaključka, da je angleška diplomacija najstarejša pa vendar najmlajša, naša pa najmlajša pa vendarle najstarejša, zakaj naši se zmeraj zgodijo, da važne dogodke prespi Angleški nikoli. — O izrednih sposobnostih naših diplomatov poroča belgrajska »Politika« to-le zanimivo: Pri razdelitvi arhivov stare Avstrije je bila posebna komisija, v kateri so bili tudi Srbi. In tam je zastopnik naše države predstavil zapisnik tako dobro, da je naredil iz besede: »Upniška centrala« besedo »Centrala verskih društev«. (Po nemški: Gläubiger Zentrale). Razumljivo, da pred takimi diplomati Nemška Avstrija nima respekta, kaj še-le kaka Italija, da ne govori nov blagoslov centralizma. Ze večkrat smo slišali, kako se trudijo Srbi, da spravijo čim več industrijskih podjetij v Srbijo. Oni navajajo za razlog, da smo mi Slovenci preblizu meje in da bi torej v slučaju vojne ne mogli s svojimi tovarnami služiti državi, ker bi se jih polastili lahko sovražniki. Ta razlog bi držal, če bi imeli večno živeti v militarizmu in če bi se vojske vedno tako vodile kot v starih časih in če — in to je glavno — bi ljudje na Slovenskem ne imeli pravice do življenja in gospodarskih dobrot. Naši »bratje« kakor je videti na to niti ne mislijo da je treba našim deželam gospodarskega razvoja.

Kar pa so doslej samo pripovedovali in poskušali s šikaniranjem, to hočejo odslej uzakoniti. V novem proračunu je § 123, ki pravi, da se smejo nova industrijska podjetja ustanoviti samo z dovoljenjem ministra za trgovino in industrijo. Kdor pozna zgoraj označeno misel Srbov, ve da pomeni ta paragraf zastoj našega gospodarskega življenja.

V Inozemstvu.

Slovenci na Koroškem so pri volitvah v državni zbor popolnoma propadli. Po sedanjih poročilih so dobili samo 2 poslance v dež. zbor. Heimwehr je vodil volitve.

Nadškof dr. Sedej je predmet silnih napadov. Piccolo židovsko kapitalistično glasilo zahteva kategorično, da pride na njegovo mesto »italijanska glava«.

Kapucine — še zadnje — so izgnali iz goriškega samostana in že je odločeno, da morajo iti tudi iz Kostanjevice in sv. Križa pri Ajdovšični.

Novo italijansko persekucije. Ni še dosti gorja našemu bednemu ljudstvu v Julijski benečiji. Ubijajo šole, preganjajo duhovne, župane in inteligenco — vsega še ni zadosti. Narod ne sme več ne slišati ne brati svoje besede — to hočejo. Pravkar so prepovedani vsi slovenski časopisi. Kedaj bo dovolj teh barbarstev.

Dominioni. V Londonu zborujejo te dni ministrski predsedniki vseh držav, ki so združene v velikem angleškem kraljestvu: Avstralija, Indija, Kanada, Južna Afrika. Te države — imenujejo jih dominione — imajo svojo veliko samostojnost in medsebojno po dogovoru urede skupne zadeve. Angleški listi pišejo ob tej priliki, da ne sme Anglija na svoje bivše kolonije gledati ko mati na hčere, ampak kakor na ravnopravne sestre. In pri nas? Še besede avtonomije se vstrašijo. Zraven pa pravimo, da smo osvobojeni.

Nemčija — pred revolucijo? Nemčija trpi dalje. Največji njen denar je bankovec za 50 milijard. Tujci, ki se vozijo tja, vidijo še vedno red in se čudijo, da ta dežela še vzdrži, ne da bi ljudstvo začelo z revolucijo.

Nemška vlada ima poseben križ s Saksonci in Bavarci. Prvi so precej komunistično navdahnjeni in žele sovjetov, drugi pa se upirajo Berlinu, ker hočejo svojega kralja — Ruperta iz družine Wittelsbachovcev. Ber-

linska vlada je odstavila generala Lassova, ki je povelejal v Monakovem, toda bavarska vlada mu je na kljub Berlinu dala še večjo oblast. Tolika je napetost med Prusi in Bavarci.

Mnogo ugibljejo, ali bo šla Nemčija narazen. Češki predsednik Masaryk se je te dni izrazil, da tega ne verjame, ker da Nemce vsa njih kultura sili skupaj. — Pač pa bo prišlo do tega, da sterejo hegemonijo Prusov in se posamezne pokrajine svobodneje gibljejo, a vedno v okviru velike nemške države.

Masaryk v Parizu. Dne 16. okt. je prispel v Pariz predsednik češke republike. Sprejet je bil s kraljevskim sijajem. Masaryk in francoski predsednik Millerand sta izmenjala pozdrave, v katerih sta povdarjala utrditev dobrih razmer med obema državama. Masaryk se je še posebno zalvaljeval francoskemu narodu za pomoč pri osamosvojitvi. Vsi politični krogi gledajo z zanimanjem na ta oficilen obisk, ker gotovo ni ostalo pri napitnicah, ampak se je razgovarjalo tudi o razmerju Male antante do Francije. Čelne tudi zadeva propad Nemčije, ker so sosedje, in rabijo najboljših razmer do Francozov, ki so Nemčijo uklonili.

Samo en večer se izogni gostilne, pa boš lahko prihodnji dan vesel in zdrav, naročil „Pravico“, tvoj časopis, za celo leto.

Na napačni poti.

V preteklem tednu je ljubljanski občinski svet sprejel na predlog tov. dr. Valentina Rožiča resolucijo zoper nameravano ukinitve bogoslovne in medicinske fakultete na ljubljanski univerzi. Sordug dr. Lemež je v imenu svojega kluba izjavil, da za resolucijo glasuje s pridržkom, da si pridruži sodrugi neodvisni svoje principielno stališče glede bogoslovne fakultete, ki po njihovem mnenju na univerzi ni potrebna. Enako je akademska omladina pretečeno soboto sklicala meddruštveno zborovanje akademskih strokovnih organizacij, kjer je protestirala v enakem zmislu kakor ljubljanski občinski svet. Zastopniki ljubljanskih naprednih (svobodniških) akademskih društev pa so podali slično izjavo, kakor sordug dr. Lemež na ljubljanskem magistratu.

Mi prav dobro vemo, da je svobodništvu bogoslovna fakulteta tri v peti. Mi to tudi razumemo. Svobodništvo je svobodniško samo toliko časa, dokler gre zanj. Kakor hitro pa gre za koga drugega, se izpremeni svobodnišlec v najhujšega terorista. In če je 95 % slovenskega naroda za versko šolo, za obstoj bogoslovne fakultete na ljubljanski univerzi, bodo gospodje in sodrugi svobodnišlec še vedno rovarili zoper njo in klicali na pomoč ne samo Belgrada, marveč vse svoje skrite pristojdarke. Sordug Lemež in njegova neodvisna stranka je že nešteto krat povdarila, da stoji na samoodločbi narodov. V volivnem boju so šli celo tako daleč, da so povedali, da smatrajo Slovence za poseben narod v Jugoslaviji. Po svojih glasilih nastopajo odkrito za jugoslovansko federacijo, v kateri naj bi vzelo v roke oblast delavsko-kmetjsko ljudstvo. Ako je ta njihov program resničen in odkrit, potem mi ne moremo razumeti njihovega koraka v občinskem svetu.

Slovenci smo narod. Če smo narod, moramo o svojih slovenskih stvareh odločati Slovenci sami. Ni ga pa kulturnega naroda na svetu, ki ne bi imel svoje univerze s toliko fakultetami, kolikor jih je narodu potrebno in kolikor jih ta narod hoče. Vsled tega danes ne gre zato, ali nam Beograd vzame v Ljubljani samo medicinsko ali samo teološko ali pa obedve fakulteti skupaj, marveč zato gre, da nam Beograd kot kulturnemu narodu ne sme vzeti nobene fakultete, ker je ljubljanska univerza zadeva celokupnega slovenskega naroda in ne koga drugega! In če mi danes protestiramo najodločnejše zopet nameravano ukinitve bogoslovne in medicinske fakultete na ljubljanski univerzi, protestiramo predvsem zato, ker hočemo povedati, da smo narod, ki svojo univerzo potrebuje, ki svojo univerzo vzdržuje in ki bo o svoji univerzi sam odločal. Protestiramo zato, da vsemu svetu povemo, da hočemo, da minejo enkrat za vselej tisti časi, ko je slovenski narod stal pod nepotrebno kuratelo vseh nepoklicanih činiteljev. Ko pa bomo dosegli Slovenci toliko samostojnosti, da bomo o svojih stvareh vedno in vsepovsod odločali sami, potem pa naj le prihajajo sodrugi Neodvisni in pa ljubljanska »napredna« omladina in naj započne stvaren boj za to, da obdržimo univerzo s 4 fakultetami, bogoslovna pa da se odpravi.

Gospod vseučiliški profesor Rado Kušej je demokratske petelinčke na univerzi v nekem predavanju dobro zavrnil, rekoč, da naj ne prihajajo s trditvijo, da bogoslovje ni veda, ker bi morali dosledno priti do zaključka, da spada na univerzo samo še matematika.

Nasprotniki ljubljanske univerze, nasprotniki slovenstva in slovenskega naroda sploh hočejo razdeliti Slovence v boju za svojo univerzo v več taborov. Eni naj bidejo po teološki fakulteti, drugi naj na zunaj nastopajo zoper medicinsko fakulteto, manjšina pa naj magari nastopa za celokupno univerzo. Kjer se pripravata dva, tretji dobiček ima. Samo tega naj Slovenci ne vedo, da je slovenska univerza izključno slovenska stvar. In tega ne vedo niti sodrugi neodvisni niti gospodje »napredni akademiki«, sicer bi ne bili nastopili tako, kot si nasprotniki naše univerze sami žele.

Iz teh razlogov si mi moramo sodruge neodvisne in gospode »naprednjake« vselej dobro ogledati, kadar bodo govorili o samoodločbi slovenskega naroda in o bodočih oblikah naše države, za katere se baje tako odkritosrčno bore.

Delavska zveza.

Ljutomer. Naša ODZ se je ustanovila za celo ljubtomersko okrajno glavarstvo. Najpoprej bomo organizacijo do konca izpeljali za ljubtomerski sodni okraj, nato pa bomo vrgli svoje organizatorične sile na Gornjo Radgono. Nekateri, ljudje so v svoji kratkovidnosti mislili, da naše delo ne bo imelo tistega uspeha, ki je za vsako organizacijo nujno potreben. A so se britko zmotili. Odbor ODZ je neprestano na delu. Ima natančen delavni program in še po njem že ravna. Naše vrste naraščajo iz denva v dan. Zanimanje za delavsko politično organizacijo raste in se širi iz kraja v kraj. Tisti, ki so tov. Markoviču iz Cvena zamerili njegovo ostro besedo na neki naslov, so svojo jezo že prekuhali. Pri nas so za delavstvo tako žalostne razmere, da bi bila dolžnost vseh merodajnih činiteljev, da jih v polni meri poznajo. In če jih enkrat poznajo, potem je popolnoma izključeno, da bi padlo v naš rajon tako malo brige za bedno delavno ljudstvo, kakor se je to godilo do danes.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Klic po strnjenih vrstah slovenskega delovnega ljudstva je segel zlasti po katoliškem shodu tudi v naše kraje. Mreža delavskih zapornikov se gosti. Smo v neprestanem stiku z ljubljansko centralo, ki nam pošilja navodila za podrobno politično organizatorično delo. Zato se nas je precejšnje število udeležilo ustanovnega občnega zbora ODZ za Ljutomer. Ko smo slišali govor posl. Jožeta Gostinčarja, smo sklenili, da niti ure več ne odlašamo. In tako smo šli na agitacijo, ki je dozorela tako daleč, da bomo v nedeljo 18. novembra 1923 sklicali ustanovni občni zbor, na katerega bomo zbrali vse, ki spadajo v delavske vrste iz naše bližnje in daljnje okolice. Mi se tega dne veselimo, ker vemo, da bo to važen mejnik za naš kraj v političnem gibanju. Opozarjamo na ta veliki dan vse svoje tovariše in jih prosimo, da pridejo polnoštevilno na zbor. Naj živi delavska zavest in zmaga delavska!

Mežica. Dne 14. t. m. se je pri nas ustanovila ODZ. Pristopilo je precej članov, katero število pa bo naraslo z našo podrobno organizacijo in agitacijo. Vse tovariše pozivljamo, da naroče »Pravico«. To je naš list, zato ga vsak delavec mora imeti.

Dolžnost je naša, da pomnožimo naročnike.

Mednarodni kongres za boj proti brezposelnosti.

Zadnjič smo poročali, da se je vršil od 9. do 11. sept. v Luksemburgu ta mednarodni kongres, in da se bomo še bavili z njim. To je bil prvi shod po vojski ustanovljen je bila pa ta zveza l. 1910.

Zadnjič je bilo to dobro obiskano, bolj kakor so sklicatelji pričakovali. Razumljivo je, da je prišlo na shod poleg Luksemburžanov največ Belgijcev in Francozov; ta dva naroda sta že pred vojsko v zvezi prav veliko delala. Malo je bilo le Angležev in Amerikancev; Nemci pa niso prišli. Poslali so par predavaj, zborovanje lepo pozdravili in opravičili svojo odsotnost s sedanjimi političnimi in gospodarskimi razmerami. Zborovanje se je vršilo v znamenju solidarnosti in se je videla resna volja za skupno delo. Govorili so v angleškem, francoskem in nemškem jeziku, vsi trije so bili enakopravni.

Pripravljali odbor je imel pripravljenih zelo veliko razpravljanih predmetov. Poleg brezposelnosti so prišle na vrsto tudi druge stvari, ki so z njo v zvezi: izseljevanje, posvetovanje o poklicu, posredovanje dela. Splošno so konstatirali, da nimajo proti groznetu navalu brezposelnosti nobenega drugega orožja, kakor so ga pa imeli pred vojsko. Poročila o zasilnem delu so bila zelo oprezna. Delo, ki ga ustvarimo nalašč za to, da pomagamo nezaposlenim, ima zelo ozke meje; zlasti je za tako delo sposoben zmeraj le en del brezposelnih. Rezultati dela, izvršenega z nesposobnimi močmi, daleč zastajajo za normalnimi, in ni mogoče govoriti o vsaj deloma zadovoljivem odplačilu. Če naj take delavce normalno plačamo ali pa le po delu, o tem je bilo mnenje različno.

Izredno važen nov problem se je pojavil v debatah. Gre za to, če bi ne bilo mogoče s sistematičnimi odredbami brezposelnost preprečiti, namesto da se borimo proti že obstoječi brezposelnosti z nezadostnimi sredstvi. Zlasti živahno so razpravljali o načrtu Amerikancev Commons - a, ki je na temelju partičnih skušenj poudarjal, da naj industrija sama nosi vsa bremena brezposelnosti in naj ona sama odškoduje delavce. Slišali so se ugovori, pomisleki, zagovori. Vprašanje še ni zrelo, vendar pa vodilna ideja ne bo zaspala in se bo v diskusijah pojavljala toliko časa, da bodo prišli do kakega zadovoljivega zaključka.

V plenumu je med velikanskim zanimanjem govoril ravnatelj Mednarodnega delavskega urada Albert Thomas. Ta urad so ustanovile mirovne pogodbe in velja kot organ mednarodne delavske ustave. Urad je zbral že ogromno tvarino, pomagali so vsi neradi; skoraj noben drug organ ni tako sposoben za pospeševanje sporazuma med narodi v eni najvažnejših panog življenja. Thomas je rekel, da se bo moral urad še spremeniti, ker imajo sedaj v vodstvu delavci samo eno četrtino članov; eno imajo podjetniki, polovico pa vlade. Ozračje je še preveč oficilno.

Pariški profesor Fuster je podal celotno sliko vsega dsoedanega dela in je pozival navziče, naj spričo statističnih podatkov o brezposelnosti ne gledajo samo suhih števil, temveč naj jim bo vedno pred očmi, kakšno strašansko gorje se skriva za temi velikanskimi številkami. To se mora posebno poudarjati. Kongresi niso za to, da se samo okoli vozimo in govorimo, poglabljati

morajo razumevanje za eno najbolj perečih vprašanj človeštva. To razumevanje človeštva in sočutje z njim je skoraj popolnoma zginilo; nekateri, ki se zanimajo, imajo preveč drugega, strankarskega dela, drugi so šli pa predač in so zašli na napačna pota. In vendar je pametna, neustrahna in vztrajna socialna politika danes prav tako neogibno potrebna, kakor je bila pred vojsko, ali pa še bolj.

Ves kongres je pokazal izredno delavnost, prav dobro voljo in pravo razumevanje. Zato tudi uspehi ne bodo izostali. Morebiti so vesti o nameravani inflaciji na Angleškem že sad tega kongresa.

DELAVEC, ki ni organiziran, je pomagač kapitalizma!

DELAVEC, ki ni naročen na svoj delavski list, ni vreden boljših dni!

DELAVEC, ki ne agitira za svojo organizacijo, je slabši od mrtvega stroja!

Strokovna zveza.

Iz tajništva JSZ. Plenarna seja JSZ se ne vrši dne 28. t. m., kakor je bilo prvotno poročano, marveč dne 4. novembra 1923 v prostorih I. Del. kons. društva v Ljubljani. S plenarno sejo se bo obenem združila anketa Prometne zveze in načelstva JSZ, da se končno urede železničarske zadeve med kranjskimi in štajerskimi tovariši. Razlog, da se je seja prelozila od 28. okt. na 4. novembra je bil sledeči: dne 5. novembra se vrši glavni zaupni zbor SLS. Na ta zbor bo brez dvoma prišlo tudi precejšnje število naših tovarišev iz strokovne organizacije. Zato je prav, da smo obadva dneva pomaknili skupaj, tako, da bodo ti, ki pridejo v Ljubljano v nedeljo 4. novembra, ostali lahko čez noč in se drugi dan udeležili zbora zaupnikov. Poleg tega se vrši dne 5. novembra ob 3. uri popoldne zaupni sestanek krščanskega social. delavstva. V nedeljo popoldne pa se vrši v akademskem domu na Miklošičevi cesti zborovanje stanovsko političnih organizacij SLS. Zato je prav, da smo dneve združili, varčujoč s časom in s prevelikimi rezijskimi stroški. Kakor je torej razvidno, hočemo, da postane 4. in 5. november 1923 naš delavski dan. Taki dnevi so potrebni. V. kat. shod nam je v to jasen dokaz. Zato upamo, da se bodo tako plenarne kakor tudi delavskega zaupnega sestanka udeležili vsi, ki zaupajo v razmah in konč. o zmago najnovejšega delavskega krščanskega socialnega gibanja na Slovenskem.

Posamezne zveze naj vzamejo to na znanje. Obratunaj naj na centralo čimprej dolžne zneske in došlejšje informacijske pole. Same pa naj od skupin iztirjajo prispevke. Postaviti moramo načelo: Kdor ne plača, ni član organizacije. Kdor je danes neorganiziran, ni moralen človek, je s poudarkom naglasil tovariš Franc Terseglav v svojem govoru na delavskem zborovanju ob priliki katoliškega shoda.

Strokovna zveza tovarniškega delavstva.

Vrhnik. Skupina usnarjev je imela v nedeljo 21. t. m. članski sestanek, na katerem je poročal zvezni tajnik Lombardo, v tekočem delovanju organizacije za usnarje itd. Pristopilo je zopet nekaj članov, tako da imamo že skoraj vse usnarje v naši skupini razen par zagriženec, ki še vedno upajo na soc. patriotska nebesa.

Ljubljana. Dne 12. t. m. se je vršil izredni občni zbor skupine čevljarjev Indus d. d. Izvoljen je bil enoglasno sledeči odbor: Čistar Albin, Pičan Matija, Škalar Vinko, Vodnik Ivan, Likozar Franc, Bebič Franc, Petač Pavla, Petač Francka, Jeraj Ivana, Gorše Cilka, Dovršan Marija, Križaj Martin. Skupina šteje nad 120 članov in je upati, da bo novi odbor delal na to, da pridobi še ostale tovariše. Tov. Lombardo nam je v stvarnem govoru podal pomen krščan. strok. organizacije in nas pozival na red in disciplino v organizaciji in v tovarni.

Strokovna zveza državnih cestarijev.

Seja načelstva se je vršila dne 14. t. m. v Celju, na kateri je poročal tajnik o lepem napredku zveze in notranji ureditvi naše organizacije, ter pisarne. Upeljale so se potrebne poslovne knjige in tiskovine. Nadalje je podal tajnik tudi poročilo o strokovnem delu zveze, o borbi in uspehu naše strok. organizacije. S pomočjo g. poslanca Gostinčarja, smo sedaj dosegli našo dosedaj glavno zahtevo, kategoriziranje državnih služabnikov ozir. služiteljev, o čemur je zadnjič poročala »Pravica«. Z objavo pisma poslanca Gostinčarja. Načelstvo je v svoji seji rešilo razna važna pisma in razmotrivalo za nas merodajne zakone in ukrenilo potrebno, da bodo članom informacije, o dolžnostih in pravicah, ki jih imamo drž. cestariji sedaj kot drž. nastavljenici, vedno na razpolago.

Razne važne točke zakonov, bo po potrebi razložilo tajništvo z okrožnicami, kakor tudi druge strokovne zadeve. Te dni se vrši organizacija Prekmurja. Načelstvo je sklenilo sklicati »Občni zbor« zveze, katerega bodo tvorili že zastopniki skupin cele Slovenije, na prvo nedeljo meseca novembra t. l., t. j. 4. in sicer v Zidani most, kar bo ugodno vsled prometnih zvez za vse udeležence. Natančnejša navodila zastopnikom še sledijo pravočasno. Občni zbor zveze bo dal smernice naši organizaciji, sprejel pravila in poslovnik. Pripravljajte se tovariši že sedaj, da bo udeležba lepa. Povabili bomo tudi tovariše iz Hrvaške in naše poslance. Upamo, da dosežemo za udeležence polovično vožnjo na železnih. Automobilna prom. del. družba v Ljubljani, nam je sporočila, da naši prošnji glede enkratne proste vožnje mesečno, ne more ugoditi. Tajništvo.

Dopisi.

Zabukovca. Dne 16. 10. se je vršil sestanek S. Z. rudarjev, skupina Zabukovca pri zelo lepi udeležbi. Pristopilo je zopet lepo število novih članov. Sklenilo se je, da se vršijo sestanki vsak drugi dan po izplačilu mezd, pri tovarišu blagajniku v Grižah.

Trbovlje. I. »Feuer« — bumf — na cesto! Stavkokazi uživajo pri gospodih Trboveljske sedaj po zlomljeni stavki nekako posebne milosti, ali če hočete nagrade. Poslušajte: V Trbovljah se nahaja neki človek z imenom T...č Alojz. Ta mož je celi čas stavke pridno hodil na šilt, s sladko zavestjo v srcu, da bo de po stavki nastavljen za strelnega mojstra, kar se mu je tudi obljubovalo od njegovih predstojnikov. A glej ga spaka — stavka je končana, zlomljena, — Lojze pa še sedaj ni »gospod« šusmajster. In to moža jezi; zlasti še, ker se rudarji norčujejo iz njega. Tako je pred nekaj dnevi v jami zaklical njegov tovariš »Lojze fajar« (t. i. ustrelil!) V drugem kotu zavpije drugi »bumf« — naš gospod stavkokaz je pihal kot razdražen gad, stvar naznanil pazniku — in obadva rudarja sta radi tega vržena na cesto! To je stavkokazova nagrada za njegovo klečeplastvo pred kapitalisti za časa stavke, — a nakopal si je sovraštvo vseh pošteno mislečih rudarjev, in kar je glavno — »šusmajster pa le še ni!«

Vevče pri D. M. v Polju. Ko prideš v Vevče, ti že od daleč zabeleži napis: »Restavracija«. Če bi hotel tam dobiti kakega delavca, ga boš zastojl iskal, ker zahajajo v to restavracijo samo gospodje. Iz povsem zanesljivega vira vemo, da je okr. glavarstvo hotelo tovarni vzeti koncesijo ter je potem isto dopustilo le na podlagi izjav od strani tovarne, da je to restavracija, kjer dobivajo delavci tudi svojo hrano. Ne mislimo tu na restavr. g. Kosa, kateremu vsa čast! Dočim delavci zaman prosijo za stanovanja, je bilo takoj dovolj denarja, da se je restavraciji prizidal hlev in druge pritikline. Več desetletij že stoji restavracija, a nobenemu nemškemu ravnatelju ni prišlo na misel, da bi tako razsiral denar naših žuljev.

Iz Zagorja ob Savi. Naša delavska organizacija se je zadnje čase okrepila in tako zadobila večji delokrog. Treba bo brez dvoma še večjega, bolj vztrajnega in požrtvovalnega dela. Tovariši! Če hočemo jasnejših dni, potem na delo za krščansko organizacijo. Od moža do moža. Preko strokovnih, na pravih temeljih zgrajenih organizacij ne pride nobeno še tako kruto nasilje. Pogum torej in dobro voljo! Če bomo čakovci, bo kamen, bo bič!

Zagorje ob Savi. Sestanek, napovedan za nedeljo 24. t. m. se ne more na noben način vršiti. Pač pa se isti vrši drugi dan ob 7. uri zvečer. Ker je treba sklepati več važnih stvari, ste vabljeni vsi člani, da zanesljivo pridete.

Na Jesenicah smo se razbili. Dobro je le to, da S. Z. T. D. ni kriva razdora. Za vsakega izmed nas, zlasti pa še za neorganizirane naj bo to krepak opomin k organizaciji. Preosnova starostnega zavarovanja je pred nami. Če ne bomo organizirani, edini in pripravljeni, nam bodo naprtili, kar se jim bo zdelo. Tovariši! V enotno fronto.

Jesenice. V nedeljo, dne 14. t. m. smo imeli političen shod. Dobro obiskani shod je vodil tov. Krivec, poročal je ob napeti pozornosti poslušalcev poslanec Kremžar. Uvodoma je podal poročilo o delovanju Jug. kluba o notranji ureditvi naše države s posebnim ozirom na delavske interese. Nato nazorno podal sliko delavskega gibanja po svetu in socialen razvoj v naši državi. Centralizem, korenina vsega zla je sicer mogočen, a neumorno delo ga sistematično ubija.

Tov. Arnež je predlagal zaupnico Jug. klubu, ki je bila soglasno sprjeta. Sklenili smo resolucijo proti ukinitvi soc. ministrstva.

Naročajte Pravico! Plačujte!

Za ženstvo.

Kapitalizem proti proletarkam.

Konferenca v Zagrebu.

Dne 17. oktobra t. l. se je vršila v Zagrebu »anketa zastopnikov pridobitnih krogov«, kateri je predsedoval minister za socialno politiko dr. Peleš. Na tej anketi so »pridobitni krogi« podali svoje pritožbe proti dosedanjim socialnim uvedbam v naši državi, tičeče se predvsem delavskega zavarovanja. Zahtevali so med drugim, da se podjetnikom znižajo prispevki za delavsko zavarovanje, ki jih baje neznosno obremenjujejo. Zbornični predsednik Arko, bogataš, čegar ime pozna z njegovih nesramnih plakatov, na katerih vidimo »pridobitne« kroge pri žganju in ženskah, vsak otrok, se je povzpelo celo tako daleč, da je predlagal to-le: »Zaradi prihrankov naj se skrajša porodniška doba na 14 dni pred in 6 tednov po porodu... Tudi naj se iz zavarovanja izključi... služinčad, ker to niso delavci v navadnem pomenu besede«.

Ostudna brezsrčnost.

Težki bogataš Arko hoče torej ubogi proletarski materi in njenemu otroku odtrgati na negi in počitku, a služkinjam in hlapcem pa sploh dobro socialnega zavarovanja. Jugoslovanski kapitalist ne privošči zgarani proletarki, da bi mogla s svojim bremenom malo prej ostati doma, urediti, kar treba in se v miru pripraviti na težko uro, ne privošči ubogemu proletarskemu novorojencu preko šest tednov materine nege, ne privošči poslu preskrbe v bolezni in onemoglosti. Ali je ta kapitalist res že tako na koncu, da mu more rešiti ob-

stanek samo še ta nečloveška žrtev delavnih slojev, ali mora že tudi njegova žena stradati in se nima v kaj obleči? Kdo pa potem pokupi po trgovinah, pri mesarjih, zelenjadarih itd. vse čudovite in dragocene stvari, ki jim delavec niti imena ne ve, kdo se vozi v mehkih avtomobilih, kdo stanuje po različnih vilah in palačah? Delavec ne, kmet ne in uradnik tudi ne. Kdo tedaj? In katere žene žive po pravilih, ki jih je te dni priobčil »Zagreber Tagblatt«, ki je last prej imenovanega bogataša. V svoji ženski prilogi piše:

Kaj »delajo« gospa?!

»Ura je osem v jutro; z oken v spalnici se odgrnejo zastori, da imata zrak in luč svoboden dostop. Gospodarica odide v kopalnico, kjer je banja s toplo vodo že pripravljena; vodi je dodati le še par žlic kolinske vode (katere stane majhna stekleničica 100 kron! Op. por.) ali kake druge kopalne esence. Sedaj si gospodarica vse telo od vrha do tal namili z dobrim mastnim milom in pljuska potem nekaj minut v vodi, da si oplakne milo in si razgiba telo. Kopalna rjuha je že pripravljena; otira se toliko časa, dokler ni koža popolnoma suha. Nato vsa mešta, ki izločujejo pot, potrese z dobrim angleškim lojevčevim pudrom; pri tem ne sme pozabiti na nos, kjer je treba vsak prst posebej potresti. Zobe si umije s toplo vodo, kateri prilije nekaj kaplic dobre ustne vode, in z dobro zobno pasto; to pa zjutraj, po kosilu in zvečer. Sedaj je delo (!) v kopalnici končano, gospodarica odide nazaj v spalnico. Tu vzame najzbranejšega belega mazila, si z njim čisto na tanko natre obraz, nato pa napudra. Katera ima čisto svetlorumene ali zelo redke obrvi, naj si jih umetno pobarva, toda previdno, da se ne bo preveč poznalo. Tudi ustnice si lahko pobarva, a istotako previdno, da je solnčna luč ne osmeši. Lase je treba vsak dan dobro izkrtičiti in razčesati. — Sedaj je gospa tako daleč, da se more obleči in oditi na vsakdanji izprehod. Tu njeno kritično oko opazi roke, ki so potrebne še jako podrobne nege. Sedaj pridejo na vrsto mala orodja za manikiro...« itd. Tako ubije taka dama celo dragoceno dopoldne z neko svojega telesa, z umetnim pokrivanjem njegovih nedostatkov in ima komaj še čas, da gre ali se pelje pred kosilom na izprehod, zvečer se pa cela reč znova začne.

Trpljenje proletarke.

Sedaj pa s tem brezskrbnim, nečimurnim življenjem primerjajmo življenje in trpljenje uradniške, kmetijske in zlasti delavske žene! Kaj vse te žene do 8. zjutraj, ko žena Arkovih krogov še-le vstane, že vse naredi! In koliko dela jih še čaka! Kje je zanje topla kopel, kje čas za negovanje rok in nog, kje lepe obleke, kje dobra, obilna hrana? Poglejte jih, kako so izsušene in zgarane, kako zgodaj postarane, kako raskave in zdelane so njihove uboge roke! In najrevnejšim med temi ženami delavkami, kapitalist Arko ne privošči nekoliko daljšega počitka niti v času materinstva!

Vprašamo: ali je kapitalizem ali ga ni, ali je socializem opravičen ali ni?

Čevlje kupujte z znamko »Peko« tovarn Peter Kozina & Ko., ker so ti priznani najboljši. Glavna zaloge Ljubljana Breg 20, na drobno Aleksandrova cesta 1.

Socialni razgled po svetu.

Draginja. Po poročilih mednarodnega urada za delo je opaziti splošno padanje v cenah na debelo. Ne samo v evropskih državah, tudi v Ameriki, Afriki, Avstraliji, Kanadi, Egiptu, Indiji, Japonski, Holandiji, Angleški, Švedski, Švici in Čehoslovaški. Cene rastejo nekoliko v Belgiji, Novi Zelandiji, silno pa v Nemčiji in Poljski. V Nemčiji se je draginja zvišala za 1600%. Toda cene v mali prodaji se skoro nikjer niso znatno izpremenile, največ v Nemčiji, kjer so grozovito poskočile. Edino v Avstriji so tozadevno zabeležili odločilen padec. V Angliji so cene v avgustu in septembru nekoliko poskočile zlasti pri mlečnih proizvodih. To je v Angliji prvo povišanje cen po dvanajstmesečnem stalnem padanju.

Brezposelnost. Število brezposelnih splošno raste. V Angliji je bilo koncem julija 1.195.000 brezposelnih, koncem avgusta pa 1.228.000. V Avstriji in Italiji število brezposelnih pada. V Italiji napreduje poljedelstvo, rudarstvo, tekstilna in kovinska industrija, ki zaposluje vedno več delavstva.

Delavsko pravo morajo predavati na Čehoslovaškem. Tako je odredil naučni minister. Vsem vseučiliščem je naročil, naj poročajo, v koliko imajo ta predmet v svojih načrtih predavanj in če ga sploh nimajo, morajo za bodoče šolsko leto predavanja v toliko izpopolniti. Pri nas pa ubijajo še to trohico socialne zakonodaje, ki jo imamo in nimajo potrebnejšega posla, kot da odpravljajo socialno ministrstvo.

Angleški podjetniki in delavska brezposelnost. Znamni angleški podjetnik B. Seeborn-Rowtee je spisal v listu »Times« serijo člankov, v katerih predlaga, naj bi kaka osrednja organizacija (kot n. pr. mednarodni urad dela) ali pa organizacije iz industrijskih dežel izpeljala znanstveno preiskavo o vzrokih delavske brezposelnosti. Na podlagi dognanih dejstev bi se nato prav lahko našla uspešna sredstva, da se brezposelnost v današnjem nevarnem obsegu bistveno odpravi. Gospod Rowntree je mnenja, da so delavske rezerve za uspešno gospodarstvo nujno potrebne. Seveda gre vsled tega nezaposlenim primerna podpora in vzdrževalnina. Vse druge nevarnosti za industrijsko delavstvo so z zavarovanjem vsel vrst vglavnem odstranjene, in nobenega vzroka ni, da bi se ne uvedlo tudi splošno zavarovanje zoper delavsko brezposelnost. Seveda bi se premije za takšno zavarovanje v ačunavale med proizvodilne stroške.

Delavske hiše. V Nemški Avstriji so zadnje čase razpravljali v delavskem časopisju veliko o vprašanju lastnih delavskih hiš. Znano je, da so svoj čas socialni demokratije bili proti lastnim delavskim hišam iz tega razloga, da postane delavec z lastno hišo navezan na gotov kraj in je tako veliko manj dostopen za revolucionarno misel. Posebno za razredni boj, da je nespodoben delavec, ki kaj poseduje, četudi le malo. Krščanski socialci so vedno zagovarjali veliko vrednost lastne hiše za delavca, ker je družinsko življenje in s tem vzgoja otrok vse drugo ače zavarovana v taki hišici kot v velikih najemniških kasarnah. Znano je, da je to misel pri nas povdarjal dr. Krek, pod čegar vplivom je bilo tudi postavljenih precej malih hišic. — Zanimivo je, da so danes prišli do tega tudi socialni demokratije, ki s svojimi znanstvenimi revijami zagovarjajo misel lastnih delavskih hišic. Krščanski socialci jim seveda z nasmehom častitajo, da so vendarle tudi oni, četudi precej pozno, prišli do zdravih misli.

Tedenske novice.

Prestolonaslednika so 22. X. ob 10. uri dopoldne svečano krstili na ime Peter. Takoj so ga uvrstili v V. četo II. bataljona 6. pešpolka kralj Aleksander.

Stanovanjski najemniki so zborovali 14. t. m. in povdarili tele zahteve: Podaljša se naj zakon o zaščiti najemnikov preko 1./I. 1925. Poleg zaščite najemnikov naj se uvede tudi zaščita podnajemnikov in naj se vsaj najemnina maksimira. Koleki in takse naj ukinejo. Najemnik se ne sme deložirati prej, dokler mu ne nakažejo drugega stanovanja. Konferenca je povdarila potrebo enotne organizacije vseh najemnikov.

Zaupnike poziva SLS na zbor 5. novembra. Isti dan popoldne bodo zborovale vse stanovske politične organizacije naše stranke. Kmetiska zveza bo imela svoj občni zbor v Unionu, obrtniki bodo zborovali v Rokodelskem domu, delavstvo pa v konsumu na Kongresnem trgu. Mogočna armada nas bo! Nikogar ne sme manjkati!

KUPUJTE PRAVICO!

»Pravica« se dobi v prodaj v trafikli Šterkovič, Dunajska cesta.

Ljudska posojilnica

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge do 10% brez vsakega odbitka.

Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo v lastni palači, zidani še pred vojsko iz lastnih sredstev.

Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom, za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad K 130.000.000.—.

IZ UPRAVE.

Položnice smo priložili v današnji številki vsem onim cenj. naročnikom, katerim je potekla naročnina avgusta ali septembra ter prosimo, da nam vsak takoj nakaže naročnino do konca t. l. To velja tudi za one, katerim pošiljamo položnice in opomine v kuvertah. — Uprava ima vsak teden veliko skrb, kakor spraviti skupaj potreben denar, da plača račun v tiskarni, ki lista ne tiska zastonj. Kljub pogostim prilaganjem položnic in našim opetovanim prošnjam in opominom, pa se žal mnogi ne zmenijo za to. Kakor ima vsak naročnik pravico zahtevati red in točno pošiljanje lista od uprave, tako ima tudi uprava pravico zahtevati, da vsak naročnik stori svojo tožadevno dolžnost. Ali moramo res zopet in zopet povdarjati, da je izdaja lista navezana izključno le na naročnino in tisto malo inseratov, kar jih imamo ter zato lista ne moremo nikomur zastonj pošiljati. Tovariši, tovarišice! malo več zavednosti in požrtvovalnosti v tem oziru, ker od Vas je odvisno, če bo zamoglo Vaše stanovsko glasilo prihodnje leto še izhajati! — Pridobivajte tudi novih naročnikov!

ZBIRAJTE ZA TISKOVI SKLAD »PRAVICA«!

Papirniška zveza je darovala po poslancu Kremžaru za »Pravico« 100 Din. Posnemajte tovariši!

V jesenskih in zimskih večerih bomo radi brali krasno rusko povest „Mlada žena“, ki bo izhajala v Pravici. Povejmo to tovarišem in tovarišicam, da bodo naročili „PRAVICO“.

GOSPODARSKA ZVEZA

Z. Z. O. Z.

LJUBLJANA

DUNAJSKA CESTA 29

1. Blagovni oddelek:

- poljedelski pridelki in mlevski izdelki,
- krmila,
- kolonijalno blago.

2. Kmetijski in strojni oddelek:

- poljedelski in drugi stroji
- semena, umetna gnojila,
- cement, bencin,
- galica, žveplo.

3. Mesni oddelek:

- izvoz goveje živine in prašičev,
- tovarna mesnih izdelkov,
- hladilnica,
- izdelovanje umetnega ledu.

4. Lesni oddelek:

- nakup in prodaja lesa ter oglja,
- lastne parne žage, lastna parketna tovarna.

5. Vinski oddelek:

- domača in tuja vina v sodih in buteljkah,
- vse vrste žganja, konjak, špirit.

Telefon 137. — Brzjavke: Gospodarska Ljubljana.

Za kratek čas.

Kaznovano obrekovanje.

Don Pedro Toletano je bil za časa Henrika IV. (1589—1610) španski poslanik v Parizu. — Henrika IV. je dobro poznamo; primerjaj zgod. anekdote I. zvezek str. 29, 32, 53, 60, 83. — Poslanik je doma v Madridu pripovedoval v tajnem svetu španskega kralja, da trpi Henrik IV. na hudem protinu in da se le s težavo še premika; protin si je pa zato nakopal, ker je preveč pil. To obrekovanje je prišlo tudi Henriku na ušesa in dobro st' je zapomnil.

Nekoč je sporočil Špancu, naj pride drugo jutro že ob šestih k njemu, da morata obravnavati veliko nujnih stvari. Poslanik je prišel, kralj ga je že čakal in je začel govoriti, hodeč po dvorani gor in dol. Pet ur sta se že menila, pa še ni bilo konca. Poslanik je že komaj stal, večkrat je hotel kralja prekiniti, a ta je zmeraj nanovo začel; spričo stoječega kralja vsesti se pa Don Pedro tudi ni kazalo. Nazadnje je postal obrekovalec tako truden, da mu je stopil mrzel pot na čelu in se je začel trešiti kot šiba; kralj, še vedno neutrujen hodeč sem in tja, je moral avdienco prekiniti, tako je bil Španec izdelan.

Ob dveh pa je dal kralj poslanika spet poklicati, da bosta razgovor nadaljevala. Don Pedro je bil pa še v postelji, kosila se niti dotaknil ni bil; prosil je kralja, naj mu avdienco za danes opusti, ker je od jutranje utrujenosti čisto bolan.

Tedaj se je Henrik smejal in dejal: »Ko bo prišel Don Pedro spet nazaj na Španko, bo lahko pričal, da nimam tako hudega protina kakor ga je bil naslikal on.«

Življenje je boj!

Seneca.

Pravkar je izšla v založbi „Socialne Misli“ knjiga

Dr. A. Gosar:

ZA KRŠČANSKI SOCIALIZEM

Pomisleki in odgovori

z velezanimivo in aktualno vsebino.

Cena 117 strani obsegajoči knjigi znaša 14 Din. Če se naroči in takoj plača vsaj 10 izvodov, znaša cena za izvod samo 12 Din. Dobi se v knjigarnah ali pa v upravi „Soc. Misli“, Jugoslovanska tiskarna, kolportajni oddelek, Ljubljana, Poljanski nasip 2.

To knjigo mora imeti vsak krščanski — socialci!

Zahtevajte povsod le

milo z gazelico!

Ti si član I. delavskega konzumnega društva

potrebuješ za zimo gorke obleke, pa pozabiš, da dobiš **najboljše, najcenejše in najtrpežnejše blago pri svoji zadrugi**, poleg tega pa še koncem rač. leta **3% popust.**

Za blago plačaš 3000 do 5000 K, popust znaša 90 do 150 K, to je enodnevna plača. Ali ni škoda celodnevnega truda in znoja, — samo radi tvoje pozabljenosti in nezavednosti.

Ti si lačen in žejen rabiš pokrepčila, —

pa pozabiš, da ti nudi **tvoja lastna zadruga** vsega tega. Mogoče ne veš, da dobe vsi člani v zadrugi prostori v kleti Kongresni trg št. 2 **pošteno in solidno postrežbo.** Dobiček, ki ga pustiš s tem zadrugi je vendar **skupna last vseh zadrugarjev, — cele organizacije.**

Vsak mesec rabiš špecerije in drugih vsakdanjih potrebščin za 3000 K, — na leto za 36.000 K, — 3% popust znaša 1080 K. — Za ta denar oblečeš enega otroka. Ti pa praviš: kaj, za denar se dobi povsod in podpiraš mnogokrat tvojega najhujšega političnega in gospodarskega nasprotnika. Kadar si v sili pa pričakuješ podpore od organizacije, katero si zanemarjal.

Pravi član je le oni, ki res vse kar rabi nabavlja pri svoji zadrugi.
V združenju je moč! **V neednosti slabost!**

PODRUŽNICE:

Djakovo, Maribor, Sarajevo,
: Sombor, Split, Šibenik. :

TELEFON št. 57 in 470.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 10

(v lastni palači vis-à-vis hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najbolje tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din., - vloge nad 100.000.000 Din.

EKSPOZITURA: Bled.

Interesna skupnost:
Gospodarska banka d. d. Novisad.

Račun poštno-ček. urada:
za Slovenijo št. 11.945,
v Zagrebu št. 39.080.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.